

Píseň: NEZ302 – Mocný Bože, při Kristovu zachovej nás spásy slovu + **modlitba; Biblické čtení:** Žd 11, 1-16

Milí,

na posledním setkání jsme zakončili Žd 10. Autor se v ní věnuje běžnému paradoxu církevní praxe: Kdekdo přijme křest, vyzná víru, považuje se za křesťana – ale přitom znovu a znovu „svévolně hřeší.“ Totiž že si kdekdo rád vezme z Kristovy oběti to hezké a pozitivní pro sebe – ale závazek učiněný v přijetí víry, že i pro mé zlo a hřích zemřel Boží Syn, to už málokdo.

Tak i autor Žd připomíná, že Hospodin i to bere v potaz. Reaguje i na takovouto „víru.“ Která však těžko může vést k věčnému životu. Nebo k proměně lidského světa v lepší.

Víra

Čímž si autor připravil téma Žd 11: Víru. Nakonec *to* je ústřední téma celé Bible. I lidského života. Drtivou většinu rozhodnutí, která činíme, děláme na základě *důvěry*, víry – nikoli plné informovanosti. Což platí pro rozhodnutí všední a banální, ale také ta největší a nejzásadnější v životě. *Proto* Bible i Bůh usilují, aby právě Hospodinu Bohu lidé věřili – protože pak budou činit nejlepší možná rozhodnutí. *Navzdory* naší slabosti, nedostatečnosti, neznalosti, strachu a zvykům.

Bohužel je dnešní kapitola plná velmi problematických překladů – v ČEPu. Bohužel dokonce hned v první větě – která je „definicí“ tohoto ústředního pojmu. Kraličtí mnohem věrněji: „Víra pak je podstata nadějných věcí, a důvod neviditelných.“

Srovnajte s ekumenickým překladem! Ten říká něco velmi jiného. Hlavně tím, že zdůrazňuje *subjektivitu* víry. Tj. odmítá její *objektivní* rozměr. Zdůrazňuje pohled a situaci *jednotlivce*, nikoli *obecnou pravdivost*, kterou si Bible nárokuje. A to vše *přesto*, že si tam ještě vecpe „Boha.“ O němž ve v. 1 není jediná zmínka.

Věřit [Bohu] totiž *neznamená*, spoléhat na to, v co doufáme. To je přece jinými slovy to samé, jako „věřit.“ Věřit [Bohu]

neznamená být si něčím *jistý*. To je snad očividný protiklad. Jak jsme na stejný problém narazili již dříve.

Naopak, víra je dosl. *základ poznání toho, v co doufáme*. Tj. explicitně *nevystihuje* celou realitu. Je podstatou, základem, esencí naděje, doufání. Dokonce bychom mohli přeložit jako: Víra je *substance* (dosl. hypostasis!) naděje/nadějných věcí. Řecký text také zdůrazňuje, jak úzce spolu souvisí právě *víra a poznání/vědění*. *Není žádný rozpor mezi vědou a vírou* – pokud jde o víru biblickou v živého Hospodina. Pro pověřenou, heretickou víru tento rozpor naopak platí významně. A nejdůležitěji: Tato věta jasně říká, že biblická víra *vyžaduje* poznání, znalosti.

Stejně také druhá část první věty: Kraličtí jsou ještě trochu mírní. Řecké elenchos (BKR: „důvod“) totiž znamená „*důkaz*“, jak je toto slovo běžně užíváno ve starořecké filosofii. Autor tedy napsal, že „víra je... *důkazem* toho, co nevidíme.“

Jakkoli zní toto vyjádření paradoxně, je hluboce pravdivé. Není žádného důkazu např. lásky. Lásku *nelze* dokázat. Ale víra v lásku k druhému člověku, nebo jeho lásky ke mně, se nevyhnutelně projevuje na vnějším jednání. A tak, zvláštním způsobem, lásku „*dokazuje*“ – dosvědčuje. Nebo naopak dosvědčuje, *dokazuje nelásku*.

Toto tvrzení také dobře ukazuje, proč náboženství kladou tak velký důraz na ortodoxii. Totiž že není možné věřit ve všechno a v cokoli. Že existují tvrzení a jednání s danou vírou *neslučitelná*. Protože *věřit* může člověk *čemukoli*. A protože víra, v biblickém významu, se *nevyhnutelně* projevuje na činech, tak i víra v nepravdivé.

Např. v případě duševně nemocných lidí. Lidí přesvědčených o tom, že když se pokapou citrónovou šťávou, budou stejně neviditelní, jako písmo tímto způsobem napsané¹ a tisíce a tisíce dalších naprostých a absurdních nesmyslů, které však až diktují

¹ Po takto „provedené“ bankovní loupeži zatčený zloděj nevěřil ani kamerovým záznamům z jím vykradené banky, které mu předložila policie. Tak hluboce věřil svému bludu, že i řadu kamerových záznamů považoval za zfalšované – než aby byť jen připustil, že asi opravdu neviditelný nebyl.

lidské jednání, ačkoli jsou zcela mylné. *Protože* nejen pro věřeného jsou důkazem oné neviditelné (s)myšlenky. Proto také ve v. 1 autor mluví o víře *obecně*, ne jen v biblického Hospodina.

Je to tak, že víra každým člověkem převelice hýbe. K dobrému a pro všechny prospěšnému, pokud jde o víru ve všemohoucího a věčného biblického Hospodina. Ale ve všech ostatních případech naopak ke *zlému* a škodlivému. Tím víc, čím nižší pozici na žebříčku hodnot má pro daného člověka Hospodin Bůh.

Víra, Bůh a Starý Zákon

Také proto autor ve zbytku kapitoly předkládá *dobré* příklady starozákonních postav a jejich víry v Boha. Činí tak také proto, aby oslabil svá předchozí drsná vyjádření na adresu starozákonního kultu i obětí.

Avšak nejdřív, hned po definici, zdůrazní *Boha*. Víra *není* v první řadě lidským výkonem. Že člověk vůbec může věřit je Božím darem – darovaným *každému*. Tak ani Bible neřeší otázku věřící/nevěřící.² Bible řeší, *komu* a *proč* lidé věří. A zda je lidské jednání v souladu s tím, co zastávají a vyznávají.

Tak i zde: *Bůh* se přiznal k dobré, správné a pravdivé víře našich předků. Protože kdyby se nepřiznal, jejich víra by byla v lepším případě k ničemu. Protože by nepřinesla nic. Nebo další zlo, utrpení a hřích.

Tak je logické, že ještě před seznamem následováníhodných příkladů zazní další zcela zásadní víra: Kdo stvořil svět? Proč je svět? Proč je něco a ne nic? Pokud je totiž svět jen náhoda (nebo dokonce nehoda?), nic tu nemá smysl ani cenu. Neexistuje dobro ani zlo. Neexistuje spravedlnost ani právo. Tak i autor Žd vyznává: Bůh stvořil svět. Svět tu není sám ze sebe (srv. Teorii velkého třesku). Viditelné *je závislé* na neviditelném. Stejně jako je každý člověk nevyhnutelně závislý na tom, čemu/komu (často neviditelnému) věří.

² Ve starověku naprosto nepředstavitelnou. A dnes také – jen mnoho lidí uvěřilo a pevně věří bludu, že nikomu a ničemu nevěří... Jak absurdní!

Příklady

Autor začíná svůj seznam příkladů dokonce ještě v „předdějinách.“ Prvním příkladem tak je Ábel. Protože Adam ani Eva očividně Bohu nevěřili – rozhodně ne víc než sobě. Kain věřil také více sobě než Hospodinu – proto zabil právě Abela.

„Mluvení“ Abelovo, ačkoli zemřel, je zřejmě narážka na „krev volající k Bohu.“ Ano, první vražda (tím hůř, že *bratrovražda*) nastavila dodnes velmi vlivný precedens. A také si tím autor připravuje půdu pro Žd 12, 24.

Avšak i zde se musíme zastavit u problémového překladu. ČEP opakovaně „překládá“ že daná postava *věřila*. Tj. slovesem. Tj. důrazem na *činnost* člověka. Autor sám však pokaždé dosl. píše, že „Abel vírou...“, „Henoch vírou...“, „Noe vírou...“. Tj. *skrže* víru se něco stalo. Což opět oslabuje individualistickou a subjektivistickou tendenci – tak samozřejmě pro postmoderní dobu (srv. právě ČEP!). Protože jde o formulaci *skrže* podstatné jméno, nikoli činnost.³

I u Henocha autor Žd vykládá jeho příběh. Ale opět vlastně bez závažnějšího problému. Na Henochovi autor jinými slovy říká, co jsem já říkal v úvodu tohoto setkání: Kdo nevěří Bohu, v tom nemůže mít Hospodin zalíbení (v. 6). Zbytek verše dokládá, že nejde jen o nějakou pofiderní víru v „něco nad námi.“ Nýbrž o víru, která vede k činu, a tak k účasti na kultu, bohoslužbách... Kdo k Bohu přistupuje, *musí* v něj věřit. Jinak je to pokrytecký podvod (srv. úvod k eucharistii).

Avšak tento verš má hlubokou pravdu také pro Poslední soud. Pokud člověk nevěří v Boha, co bude dělat, až se s Ním setká tváří v tvář? Tím spíš, když Hospodin *odměňuje* (BKR: *odplácí*) ty, kteří ho *hledají*. Což opět zdůrazňuje, že biblická víra úzce souvisí s věděním a poznáním, které je nevyhnutelně spojeno s trvalým *hledáním* pravdy. A tak náboženskou praxí a zbožností.

Na Noemovi jako na prvním je zřejmé, jak zásadně jeho důvěra Bohu ovlivnila nejen (!) jeho život: Stavěl archu, ačkoli bylo

³ Tím hůř, že ČEP je *jediný* překlad, o kterém vím, který toto dělá. Anglické, francouzské, německé – i jiné české – se drží řeckého textu.

všude sucho. Aby zachránil mnohé jiné. Ačkoli Boží slovo oznamující povodeň světa by i nám dnes připadalo naprosto absurdní a nevěrohodné.⁴ Noe svou vírou zachránil nejen sebe a svou rodinu!

Historie

Poté autor přistupuje k příkladům již spíše historickým. Až nyní je na řadě Abraham, „praotec víry“, kterého autor zmiňuje již počtvrté! I na Abrahamovi je zřetelné, že člověk jedná podle toho, čemu věří. Tj. že člověk *svými činy* prozrazuje, co je pro něj důležité. Na co spoléhá. V co věří. A čemu/komu nevěří. Ježíšovsky řečeno: Strom poznáme podle ovoce. Ne podle řečí. Stejně jako autor zdůrazňuje, že Abraham zdaleka *nebyl* plně informován, když činil ono zásadní rozhodnutí svého přesunu do Kenaanu.

Po Abrahamovi se, překvapivě, věnuje Sáře. Překvapivě z několika důvodů: 1) V celém autorově výčtu je už jen *jedna* další žena – Rachab (srv. současnou řadu kázání). 2) Sára není úplně příkladem víry v Hospodina. Právě Sára přece navedla Abrahama, aby si tedy zařídili slíbeného potomka sami, když se Hospodin k ničemu nemá – s Hagarou (Gn 16). Právě Sára se smála, když Boží poslové přišli *Abrahamovi* zvěstovat, že již velmi brzy se mu ze Sáry narodí syn (Gn 18).

3) Autor *nenapsal* nic o tom, že by Sára „přijala od Boha moc, aby se stala matkou.“ Napsal: „Vírou pak také *neplodná* Sára přijala moc základu semene.“ Což je opět úmyslně paradoxní, takový popis bychom naopak čekali o muži – budoucím otci. Nikoli o ženě – budoucí matce!

Což je stejně paradoxní, jako v. 12. Abraham měl přece jen *jednoho* zaslíbeného potomka. Jen jedno dítě ze Sáry – Izáka. Teprve v generaci Jákobových dětí, tj. Abrahamových pravnoučat, dochází k rozmnožení rodiny. Ale i za něj stále ještě šlo o rodinu snadno spočitatelnou...

Autor má zřejmě na mysli, že už skrze víru Abrahama a Sáry byl se vším všudy „rozjet“ Boží plán, který prostě už zastavit nelze.

⁴ Samozřejmě s „odmyslením“ Božího slibu, že už stejné nikdy neučiní ☺

Ačkoli fakticky měl Abraham teprve jednoho potomka. Jak tuto „nezastavitelnost“ dokládá také Abrahamovo a Sářino stáří.

Závěr

Od v. 17. bude autor pokračovat v dalším výčtu příkladů víry v Hospodina. Překvapivě však ve v. 13 vsunul nejširší možnou perspektivu: Plného splnění všech Božích slibů se nedožil *nikdo* – včetně Ježíše Krista, Božího Syna! Zřejmě aby trochu „zředil“ potenciální charismatický pozitivismus víry, že když věříme, všechno bude dobré. Nic špatného se nám nemůže stát apod.

Autor tak připomíná, že biblická víra *není* automaticem na přání. Nechrání před smrtí. Naopak – součástí víry je vytrvalé očekávání lepšího a dalšího z Boží ruky. Vždyť na tomto světě jsme jen cizinci a přistěhovalci. Jak je to zřejmé právě na Abrahamovi a Sáře!

Ale i na křesťanech: Naší vlastí je Boží království nebeský Jeruzalém – ne tento svět!

K takto věřícím lidem, kteří přijímají, že v tomto světě jsme jen cizinci a přistěhovalci, protože domovem je nám obecenství s Bohem, se Hospodin sám *nestydí* přiznávat. A nazývat se jejich (naším?) Bohem.

Protože takoví lidé důvěřují Bohu před vším ostatním.

Píseň: NEZ96 – Jak příjemné, můj Pane + **modlitba Páně**
Rozhovor